

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Ólafur Egilsson.; men nu af Islandsk oversat paa Dansk.

Titel | Title:

En kort Beretning Om De Tyrkiske Sø-Røveres onde Medfart og Omgang, da de kom til Island i Aaret 1627, og der borttog over 300 Mennesker, ihjelsloge mange, og paa tyrannisk Maade ilde medhandlede dem : sammenskreven af Præsten Oluf Eigilssen fra...

Udgivet år og sted | Publication time and place: [S.l.], Trykt i dette Aar [1741]

Fysiske størrelse | Physical extent:

56 s. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Oluf Eigilssen

EN KORT BERETNING OM DE
TYRKISKE SØE-RØVERES ONDE
MEDFART OG OMGANG. DA DE
KOM TIL ISLAND I AARET 1627

39, - 164 - 8°

Rev.: 02599 Foto 180317

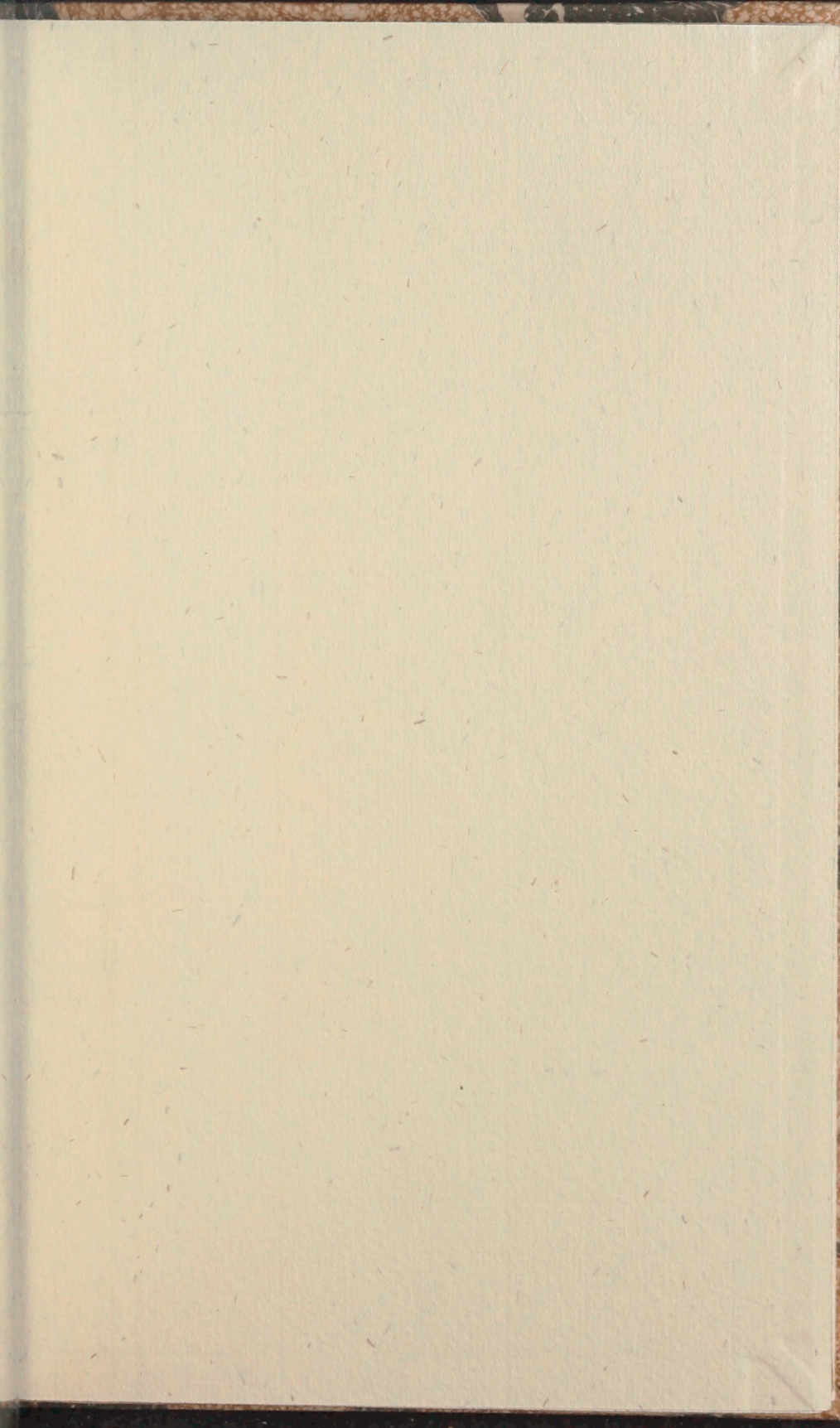

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

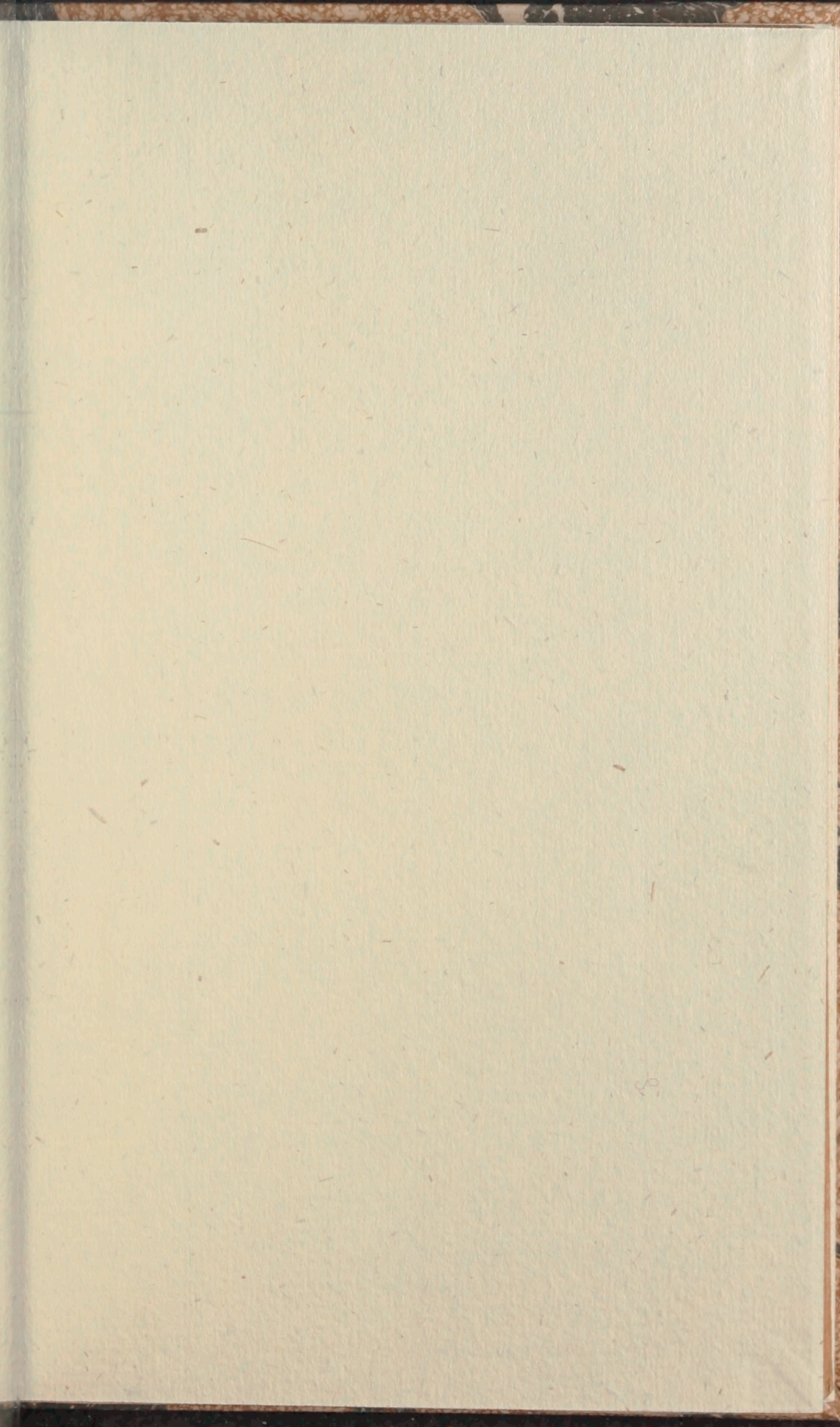

130020705184

En kort
Beretning

Om

De Tyrkiske Søe-Køberes
onde Medfart og Omgang, da de
kom til Island i Aaret 1627, og der bort-
toge over 300 Mennesker, ihjelsloge mange, og paa
tyrannisk Maade ilde medhandlede dem.

Sammenskrevet af

Præsten Oluf Eijliffsen

Fra Vest-Manøe,

Som tillige blev ført derfra til Algier, og 1628
kom tilbage igien.

Men nu af Islandsk oversat paa Dansk.

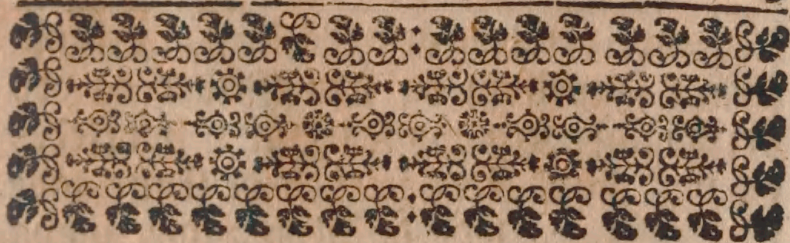

Trykt i dette Aar.

[1740]

39, - 164, - 80

Det 1ste Capitel.

San siger, at han blev ført til Tyrkiet i Africa til den Stad, som kaldes Algier, 300 Meile længere borte end de, som bleve tagne i Grindevig, og saa kom han tilbage det samme Aar.

Om hvilken særdeles Rejse han siger, at han blev bedet at giøre en kort Beskrivelse fra den 16 Julii og indtil at han Aaret derefter kom tilbage igien den 6te Julii 1628.

Det 2det Cap.

Om hvorledes der blev tillavet, da der blev spurgt Røvernes Ankomst.

Da vi nu i Vest-Manns finde at vide Røvernes Ankomst og Forhold i Grindevig og der omkring, da fattedes ikke store Ord hos os, og særdeles hos dem,

som vare befalede at arbejnde paa Skand-
 ferne, saavel som og paa Skibet og ved
 det Danske Kjøbmands-Huus, hvorledes
 og med hvad Forsigtighed de skulle gaae
 til Verks, og lode de udenlandske sig da
 formærke, at om noget paaakom, da skulle
 de Islandske ikke blive længe bestaaendes,
 og med dette Arbejnde blev der faret fort
 indtil at der blev spurgt, at de seiglede fra
 Landet, og agtede til Best-Mannøe, da
 blev der Bekymring iblant Folk, om hvor-
 ledes Arbejndet var giort alt indtil den 16
 Julii, som var en Mandag, da saae man
 3 Skibe om Morgenen tilig Sydost der-
 fra, hvor af et var meget stort, og de satte
 deres Cours lige ad Ven, men som Bin-
 den var dem contrair, saa maatte de giøre
 mange Slag den heele Dag, indtil Aften-
 nen, men om Morgenen tilig, da man
 saae dem, bleve alle Folk sammenkaldede,
 til at blive ved Kjøbmands-Husene og lave-
 de sig til at forsvare sig, og strengeligen
 forbudet at gaae bort, hvilket varede ind-
 til om Aftenen, da gaae Folkene bort;
 thi de Udenlandske syntes, at de fiendte
 Skibene, at det var Convoyer, som skulle
 krydse omkring Landet; ikke desmindre
 begyndte

begyndte nogle at forvare det som de havde, men da det faldt i stille Veyr, saa at disse Dievels Folk kunde faae deres Billie frem, da satte de 3 store Baade ud, som kaldes Slupper, og derpaa satte de 300 Mænd, hvor iblant vare nogle af de Engelske Dogger, som viiste dem den u-sædvanlige Vey, som de foer, hvilken aldrig nogen sig kanderindre, at den nogen Tid har været befaren, og derover kom de saa hastig paa Den, at Folkne fik ikke Tid til at undløbe; thi de kom saa hastige som de kunde floyet op paa Den, hvor de med alle Slaas Gevær løbe omkring som Jagt-Hunde med stor Anskrig, saa at svage Dvinder og Børn kunde ikke undkomme, men som der vare bratte Bierge og store Steene nok forhaanden, saa gjorde de med dem ifkun kort Process, undtagen nogle faa, som vare sterkfest og havde intet tungt at bære, og ikke toge sig vare for noget Ont. Hvor iblant jeg tilligemed mine Husgesinde blev fangen, undtagen nogle af mine nærmeste Forvanter, som i en Hast løbe bort i Huller, og sprang ned af Bierge og store Steene, for at bierge Livet, hvoraf dog nogle bleve fangede, i hvorvel at

nogle escaperede fra dem, men jeg var ikke saa lykkelig; thi jeg og min Kone og fattige Børn bleve strax fangne, endskiont at vi nogen Tid gjorde all den Modstand, som vi kunde, og derover finge mange Hug og Stød af deres Spyd, indtil at vi maatte give os, og undrer mig meest, at de ikke sloge os ihjel, og jeg holder for, at de fleeste vare Engellske af dem, derefter bleve vi hendrevne i det Danske Kjøbmands Hus og der indsluttede, hvor og mange andre Islandske Folt vare forvarede.

Det 3die Cap.

Om Røvernes Forhold, og om Salig Hr. Jon.

Su skal jeg berette, hvorledes disse Blodhunde videre toge afstæd; I forstningen dreve de omkring paa den heele De og saae sig om, paa det at ingen Menschke skulle undflye, og saa snart som de kom derhen, som Bayer vare, og de fant Dvæg for dem i Beyen, da dreve de det altsammen hen til de Danske Huse, og de Folt, som søgte hen til Kirken, omringede de strax med Skud og Slag og et ont

ont Unskrig, indtil at de kom ind, da de først plyndrede Altar-Klæderne og klædte sig dermed, derefter ginge de til Bayerne og Bonde Husene, og dreve alle dem som de fandte, hen til de Danske Huse, og de som ikke kunde gaae saa fort som dem behagede, dem sloge de ihjel og lode dem ligge der døde, og paa det at de kunde udviise deres rette Ondskab, da vendte de om igien, hug og skar de Døde i stykker, og deraf havde deres største Lyst.

Det 4de Cap.

Da de kom til Bønder-Gaardene, toge de strax Præsten Hr. Ole Eigelsen, hans Kone og en Tjeneste-Pige saa og et lidet Barn, til Fange, og da Præsten vilde værge sig, sloge de hannem, og da han trøstede sig og sagde: at han skulde ikke lide det i den anden Verden, da bleve de desmeere forbittrede, gave hannem et Slag i Laaret, og drev ham saa til de Danske Huse med alle sine Huus-Folk, men de, som stode neden fore ved Husmands-Husene, dreve de foran, og da søgte de saa noye, at de tændte Lys og dermed søgte

Huset igiennem, og da de fandt en gammel Kone, som hentede Brænde, som hun lagde paa Fyrstæden, kastede de hende op paa Bedhønen og lod hende blive der, imidlertid at de saae sig om i Husene, og da Hr. Oles Søn, 11 Aar gammel, kom uforvarendes uden for Huset, for at see hvorledes det gik hans Forældre, toge de hannem strax og bagbandt hannem paa Hænderne, og da de saaledes regierede inde i Husene, bad Barnet den gammel Kone at løse sig, men hun sagde, at hun torde ikke, og, da de kom ud, gave de agt paa, om Drengen var stille og tilstæde, og som de havde fundet 2 Børn ungefær 6 Aar gamle, som Hr. Ole havde taget til sig for Guds Skyld, lode de nogle gaae med dem og de øvrige Folk, som de havde taget til de Danske Huse, derefter stak de Jld i hvert et Huus, og som der iblant var en gammel Kone, som ikke kunde gaae saa fort, som de vilde, saa toge de hende tillige med et Barn, som hun bar, og var af 2 Aars Alder, og kastede dem begge paa Jlden, og da hun og Barnet græde og bade, Guld hielve sig, gave de stort Skraal fra sig, og stødte dem ind i Jldens største Lue med

med deres Spyd, og imidlertid søgte de i et hvert Huus og Hull, som Rattene efter Muus, saa fore de op paa de Bierge, hvor de Islandske havde giemt deres Fisk, som vare 100 Faune høye, der hentede de nogle Folf med deres Børn, og lode dem gaae need der, som det var lettest at gaae, men de, som de ikke saa magelig kunde faae fat paa, dem skjøde de ihjel, saa at nogle styrkede need af Bierget 100 Faune, men nogle bleve siddendes der oppe ihjelskudte. Iblant andet kom en Mand for dem i det samme Anløb, ved Navn Biarne Baldsen, den samme hugge de Hovedet af paa tværs neden under Dønnene, hvilket, da hans Kone saae, som gif ved Siden af hannem, faldt hun strax need i Besvimmelse over det døde Legeme med stor Skrig, men de toge hende i Fodderne og trekkede hende ligesom et andet dødt Uadsel, saa at Fodderne stode frem oven for Hovedet, men den Døde hugge de Legemet i stykker paa, ligesom et slagtet Saar, som bliver hugget i stykker til Suppe, trekkede derefter Konen saaledes hen til de Danske Huse, og sluttede hende inde iblant de andre Kanger. Undermeere fandt de en Kone paa Beyen,

som løb det stærkeste, som hun kunde, og
 de efter hende, indtil hun fødte sit Foster,
 og faldt dermed need og døde, saa at de laae
 der døde hver for sig. Og den anden
 Præst, som boede paa Den, havde flyet
 med sit Huus-Folk i en liden Krat-Skov
 neden for et Bierg, og da han der var kom-
 men med sin Kone og Daatter, Son og
 Benner og Arbeids-Folk, begyndte han
 at læse og prædike for sit Folk, og trøstede
 dem, og læste Litaniet, og da det var giort,
 hørte han, at de kom, og sagde: der kom-
 mer de, Margarethe! jeg skal nu uden
 Frygt gaae imod dem; Men hun bad
 hannem for GUDS skyld ikke at forlade
 hende, og i det at de saa taledede, kom disse
 Blod-Hunde derhen, som Hr. Jon sagde,
 og da de saae hannem, sagde en af dem,
 burte du ikke at være hjemme i din Kirke?
 Han svarede: Jeg har været der i Dag
 tiilig, da sagde nogle af disse Skielmer, da
 skal du ikke være der i Morgen, og med det
 samme gav en af dem, ham et Hug i Hove-
 det. Præsten udbredde sine Hænder og sag-
 de: Nu befaler jeg mig GUD, han giøre nu
 hvad hannem behager; Derefter sagde
 han: dig befaler jeg mig nu, O Hætte
 Jesu

Jesu Christe! men hans Kone krøb for disse Morderes Fodder, og holdt paa dem, og meente, at hun dermed skulde bringe dem til nogen Mildhed, men der var ingen Barmhiertighed at vente, thi en af dem gav ham endnu et Hugg, da sagde Præsten: det er nok: Herre Jesu Christe! annam du min Aand! Da han var død, dreve de hans Bekiendte og Folk fra hannem, men hans Kone rev Kluden af Hovedet og bandt den om den dodes Hoved; derefter dreve de de øvrige Folk, som der vare, til de Danske Huse, hvilket alt to Kerner, som vare i Biergestriben oven for, baade saae og hørte.

Paa Nedgangen af Høien fandt de fire Mænd, som de strax fangede og bandt, og da en af dem var ikke stille, men urolig, og vilde ikke lade sig binde, da vilde nogle af dem hugget hannem ihjel, men som de saae to Piger komme, saa lod de det blive, og løbe efter Pigerne, og jagede længe efter dem, dog undkom den eene fra dem, og kom til de Mænd, som vare bundne, og da hun der kom, bad en af dem hende at løse sig, hvilket hun og i en Hast gjorde, derefter løste den ene den anden, og i det

i det samme kom Fienderne igien til at vilde tage dem, da løb enhver som han best kunde, indtil de kom af deris Syn, og slay dermed; derefter fornam de at en af disse Skielmer fik fat paa en Pige paa Beyen, hvilken han strax tog med Bold og belaae, satte hende derefter paa sin Hest og førte hende hen til de Danske Huse. En Mand ved Navn Erlend Runolffsen forfulgte de og, og dreve ham op paa et meget høyt Bierg, hvor de hannem afklædde og satte hannem nogen til at skyde efter yderst paa Bierget, skiøde saa til Maals efter ham, indtil at han faldt død need over 100 Faune.

Qvindfolkene laae døde ved Huus-Doorene, nogle igiennemstungne, og nogle hugne saa skammeligen, at Føderne laae over Hovedet, saa at de vare meest nøgne, hvor de skiulte skulde være.

En Mand ved Navn Usmund, laae paa sin Sotte Seng, ham havde de med 3 Sting igiennemstunget, saa at hans Seng var igiennemblødt af Blod, hvilket var deres største Lyst og Fornoyelse, at hugge og skiære dem i mange smaa Stykker, saa at deris Tyrannie var u sigeligt,
og

og imidlertid spurte de stedse efter de Danske, og da denne og alle andre deres Tyrannie havde Ende, beyndte de at udvelge Folket i de Danske Huse, ligesom naar Kæe udsøges efter Fredhed, og førte dem saa ud paa Skibet, og som der var saa trangt af Folk i Husene, at de traadde paa hinanden af Trængsel, hvorudover en Dreng trengede sig imellem deres Fødder udaf en Dør, og slap med det samme, og han vidste at fortælle det. Hvorledes det gik til med de gamle Folk, som vare der inde, veed man ikke for vist, dog meener man at, de have ladet Jlden fortære dem, eftersom, at saa snart som Folkene vare blevne udvalte, satte de Jld i de Danske Huse og brændte dem reent op til Aske med alt det, som der var udi, og efter at de saa ynkeligen havde skilt sig derved, blev der funden døde Menneskers Been og Legemer, stegte.

Tallet paa de Folk, som paa Vest-Mansøerne bleve tagne og ikke ihjelslagne, skal have været ungefær 200. Men hvor mange de have slaget ihjel, fandt man ikke saa egentligen vide, men 30. bleve begravne og 5 Mennesker bleve ihjelslagne i Vest-Mansø:

Mannøse, efter at de havde ført Folkene om Borde, og komme i Land igien, og da komme to med dem, som løbe fra dem, hvilke og have berettet, hvorledes de havde handlet med de Danske, nemlig, saa snart at de kom til Vest-Mannøse, toge de to og to og bandt dem tilsammen i Jern Lenker, og de Danske havde stedse bedet GUD om Hielp tilligemed de Islandske, og paa det sidste da de vilde legge ud af Havnen, bleve der seet døde Menniskers Legemer flyndes, som vare udkastede. De fore da i Land og stal Kirken i Brand og lode den brænde til Aske det aller skammeligste som de kunde, og aldrig er det hørt hverken uden eller indenlands saa skammelig at handle med uskylde Folk, ja neppe i Jerusalems Forskyrring. Men hvad skal man derom sige andet, end bede GUD om sin Hielp i Jesu Navn.

Det 5te Cap.

Hvorledes de toge Folkene til Fange og sloge nogle ihjel.

Dette efterskrevne haver jeg faaet at vide af de gode Mænd, som bleve tilbage, nemlig: Odder Petersen, Bjarne Wallos.

Wallossen, Magnus Gholffen og Jon Snorresen, som nogenledes saae og gave agt paa, hvad der passerede, og er deres Frasagn saaledes, at de tre vare komne need i Bergskriver med deres Koner og Børn; i det Bierg, som kaldes Haacnde, var Odder, og derfor saae disse Mænd paa all deres Bæsen, og sagde, at de saae, at disse onde Mennecker fordeelte sig i tre Hobe, hvoraf den største Hob, som dem syntes at være 150. foer langs med Stranden ved de Danske Huse med 3. røde Fanner, og strax bemægtigede sig de Danske Huse, hvilket de letteligen kunde giøre, siden de Danske alle en halv Time tilforn vare bortreiste, men de andre to Hobe grebe og bandt Folkene, som de finge fat, saavel Unge som Gamle, Koner og Mænd, ja end og smaa Børn, inden og uden Huuse, paa Fieldene og Høyene, ja end og paa de Stæder, hvor de Islandske neppe-ligen kunde komme, og sloge dem alle ihjel, som gjorde nogen Modstand, eller dem, som gjorde Kaars for sig, eller nævnede JESU Navn (saa at de det forstod) saa at de laae døde her og der omkring paa Den, dog fleest ved de danske Huse, nogle ihjel.

ihjelstjode de i Rifterne, andre firedeete de og udkastede dem, tillige og den Sl. Hr. Jon Osten ved Havet, nær ved hans Boepæl, hvilket alt de tilstode, at de havde seet, dog havde Odder allerbest derpaa givet agt, saasom han stod allerhøjest oppe paa Haa-Den, og saa snart som de vare komne paa Land, blev Binden Osten, saa at alt gik dem efter Dunke; da et af Skibene, som aldrig krog Stigl, seiglede lige ind paa Havnen og stjod 3. Skud, derefter blev Dansk Flaag opsat, saa at de andre Skibe kom ind med paa Havnen og havde intet at frygte sig for. Alt dette saae Odder paa af Haa-Den, indtil at Landets Kirke stod i lys Lue, da han flyede hen at skjule sig paa et andet Stæd og blev der indtil om Torsdagen, men hvad derefter passerede, vidste ingen, hvorfor jeg nu vil fortælle Resten, saavit jeg i største Sandhed yderst veed og merkede, endskjønt at jeg var udi stor Hjertens Bedrøvelse.

Det 6te Cap.

Hvorledes der blev handlet med Folkene, som i største Hast bleve ført om Borde.

Da

Da vi saaledes vare forvarede om Tis-
 dagen, sankede disse Skielmer alle
 dem sammen, som de kunde faae fat paa,
 hvor iblant mine fattige Børn og vare,
 og imod Middagen havde de sanked saa
 mange, at de kunde ikke faae Rum i tre
 Stuer, hvorfore de bleve udcommande-
 rede paa Pladsen uden for, og omringe-
 de af disse Tyranner, og da jeg kom ud
 og saae Ober-Capitainen, gik jeg med min
 fattige syge Kone frem for hannem og hans
 Under-Capitain, og faldt paa Knæ og ba-
 de om Naade; men det kunde ikke hielpe,
 og da jeg saae deres fornemste Klæder, for-
 nam jeg, at de vare Tyrker, og de Folk
 som vare ringere, bleve i en hast sendte
 paa Skibet med to Slupper af 10. Ma-
 rer, hvor de Islandske maatte roe og bleve
 slagne med Tamper, da bleve vi hen før-
 te paa det største Skib, og da vi kom der
 op, blev der stor Glæde iblant dem over
 Bores Ankomst, hvor vi saae alle de Mand-
 Folk, som Dster paa Landet vare tagne,
 vare i Jern, hvilket vi og os ventede,
 men der blev dog intet af, men os blev gi-
 vet Brød strax at æde og noget surt Vand
 at drikke, og de andre bleve løste af Jer-

B

net

net og iligemaade givet Brod, hvilket dem da syntes noget nyt; thi de havde lidt Hunger indtil den Tid. Derefter foere disse onde Mennesker i Land igien til at hente fleere, strax der efter fornam vi, at Kirken stod i lys Lue; der paa blev jeg kaldet bag paa Skibet, og af Ober-Capitainen befaled at sette mig need, da toge to af Tyrkerne og bandt mine Fødder haardt tilsammen, og to andre iligemaade mine Hænder, og da tog Ober-Capitainen en Lamp og slog mig paa Bagen med, saa haardt som han kunde, utallige Slag maatte jeg da lide indtil at mit Lyd formindskedes, da blev der en, som taledede Tydsk, sat til at spørge mig om jeg vidste nogen Penge at sige dem om, hvilket, da jeg haardt negtede, og bad dem, at de i en Hast vilde slaae mig ihjel, da lode de mig være og reyste mig op igien, men jeg kunde da ikke staae eller gaae, saa sendte de mig for an paa Skibet igien, og da de Islandske Folk mig saae, ynkede det dennem, men de Tyranner glædede sig.

Det 7de Cap.

Naar Vi kom under Segl.

Den samme Dag, ungefæhr Klokken 3. om Eftermiddagen, kom de atter med
fleere

fleere Folk, og da blev en Østerlands Mand løsgiven, som havde en svag Haand; ungefehr Klokken 9 om Aftenen bleve vi, som vare Fanger, viiste need i Skibet, og blev jeg da holden, som den Kornemste, og da bleve vi spisede. Om Onsdagen kom de endnu med fleere Folk, og da saae vi de Danske Guse at staae i lys Lue, da fik jeg at vide den gruelige Gierning, som de havde øvet imod den gode Guds Mand Sal. Dr. Jon, og da bleve hans Folk og udforte, og den heele Dag havde disse onde Mennesker været om at giøre alt det Tyrannie, som de kunde, og immer kom de med fleere Folk; men Sandhed at si, ge, efterat de havde faaet dem ombord, gjorde disse onde Mennesker ingen noget ont, men lode dem blive i Fred, saadan som den var.

Nu vil jeg melde noget om, hvorledes disse onde Mennesker saae ud, saa vel i Ansigter som Klæde Dragt, nemlig, at de vare ligesom andre Mennesker, u-lige af Bext, nogle hvide, nogle meere brune i Ansigterne, dog de som ikke vare Tyrker, men andre Landes Folk, saa som Norske, Danske, Tydske og Engelske, af hvilke de,

som ikke havde forladt deres Religion, havde endda sine gamle Klæder, som de vare blevne fangede udi, og de samme maatte giøre det farligste Arbejde, som forefaldt, og finge Lønn til Arbejds-Løn, men Tyrkerne havde alle høye røde Huer, nogle kantede med Guld Galoner, nogle med Silke, andre med Skrusnorer, saa og havde de lange Kioler med Skierfer omkring bundne, saasom deres Kioler vare meget viide, de vare i trange Lærets-Buxer, og mange ginge med bare Fodder, og Jern-Hæle under Fodderne, de havde sort Haar og vare ragede, undtagen over Munden, der havde de Knevelsbardter, og ere de rette Tyrker i deres Omgængelse lige som andre Nationer, (om man saa maatte sige,) men de Folk, som have været Christne, og forkastet deres Troe, ere i Klæder og Skæg og andet, af samme Skik, som de Tyrker, og just de samme vare de, som ihjelsloge Folkene, bandt og sloge dem, og gjorde alt det, som Ont er; jeg haver faaet nærmere Efterretning om, at deres Tall, som bleve ihjelslagne, vare 34, og de som bleve fangede, vare 242, hvilke og alle kom ud paa Skibet silde om Onsdagen.

Det

Det 8de Cap.

Om vor Kense i Tyrkiet, og hvad der skeede paa denne vores ælendige Kense.

Den 19 Julii, som var en Torsdags Morgen tilig, lagde disse onde Mennesker deres Arer ud, og hidsede Segl op tilligemed det store Skib, som laae inde paa Brunden, saa og det andet Tyrkeske Skib, da de saae, at Krabben var kommen ud, som de røvede fra de Danske, og da de alle vare komne ud og havde faaet Segl op, skjode de 9 Skud, og sloge sig saa ud inden for Jldøe, satte dermed deres Cours i Syden, og holdt derved i 3 Uger med den beste Vind og got Beyr. Og da de arme De Folk fornam, at de saaledes skulle skilles fra deres Land, da blev der iblant dem en stor Ynk den heele Dag, derefter trøstede de hver andre med Glds Ord, baade Mænd og Qvinder, Unge og Gamle; thi Gld havde givet dem alle en meget god Kundskab om Hannem og Hans Ord.

Men den næste Loverdag derefter, som var den 21 Julii, da bleve Jon Jonsen og

hans Kone Margaretha førte fra det Skib, som de vare paa, og hen til det Skib, som jeg og Mine vare paa, og da blev jeg og min Kone flyttet hen fra de andre Folk, saa og vore Børn, hvor der blev tæltet omkring os med gamle Segl og nyt Badmel, som de havde taget paa Den, saa og blev ellers afdeelt paa samme Maade ned i Skibet, og som det deraf blev mørkt, saa lode de brænde Lamper baade Nat og Dag, og hver Aften blev der lavet Mad for os, og givet os af de samme Retter, som Officererne finge i Cajuten; saa længe som de 2 Tønder Oll og Misd kunde tilstrekke, som de stial i Riobmands-Huset paa Vest-Manøe, da finge Vi deraf at drikke, og alle drikkendes Bahre ødelagde de i Riobmands-Husene, men af Brændevinet gave de os det eneste om Morgen; thi Tyrkerne drikke aldrig andet end Vand.

Den 30. Julii fødte min fattige Kone et Drenges-Barn til Verden, hvilket jeg selv med bedrøvet Hierte døbte, ligesom jeg kunde haft det paa Landet, men da disse onde Menneſker hørte det græde, da sankede de sig til det i Flokkeviis, og to af dem

dem gaf Barnet gamle Skiorter, som min Kone skulde klæde det med, og jeg lod Barnet opkalde efter Hr. Jon Thorstensen. En af dem var i Skibet hos os, som Sl. Hr. Jons Kone sagde at havde ihjelslaget hendes Mand, den samme blev toed af en anden med Band, saa længe som vi vare paa Reysen, hver Morgen.

Det 9de Cap.

Om nogen Modgang, som paa kom Tyrkerne paa denne Reyse.

Da nogle Dage vare forløbne af Augusti Maaned, neml. den 5te, kom der os en sterk Vind af Nord-Vest paa, saa sterk, at det eene Skib drev fra det andet, hvorover der kom en stor Frygt over disse onde Mennesker, saa at de tænkte ikke andet end at forgaae, og ungefehr ved Midnatts Tider gik Søen saa sterk over dette store Skib, at den tog Sluppen bort, og fæed 4 store Louge i stykker, og i det samme tog den en Christen bort, som var Spansk, og en anden fik Skade paa sin Haandleg, men dog maatte han gaae ud paa Kaaen, hvorfra han faldt ud i Søen, den samme var en Tydsk; thi han sagde med opløstede

Hænder: hilf mir HErr Gott! og paa denne vores bedrøvelige Reyse døde 2. à 3. gamle Koner, som vare tagne paa Øster-Landet, hvilke bleve svøbte i en gammel Dug, og dermed kastede over Borde, men de Christne vare da vel fornøiede og mange af dem ønskede af Hiertens Grund til GUD, at de paa samme Tid og maatte døe; Men de onde Mennesker, som vare paa det Skib, hvor jeg var, toge sig det Raad, at de slagtede en meget feed Buk, som de offrede enten Diævelen eller nogen af deres Afguder, og skar den i to Parter, og kastede halvdelen ud over Borde paa hver Side, og Stormen stillede sig inden faa Dage.

Den 9de Augusti kom vi under Spanien, og der mødte os 6 Kaper-Skibe, hvorover disse onde Mennesker bleve meget bange, saa at Tænderne og deres heele Legemer røstede, men derefter blev det befunden, at de vare af samme Slags, som de, om ikke verre, neml. Tyrker, som vare udgangne tilsammen 27 Skibe i 14 Dage tilforn fra Algier for at stjæle og røbe og myrde de Christne.

Den

Den 11 Aug. seglede disse Røvere igien-
nem det smale Sund, Start, som saa kal-
des, og er 4re Miile bredt imellem Spa-
nien og Tyrkiet ved den Stad, hvor de
Folk, som de toge paa Grindevig, bleve op-
satte, og der vare disse onde Menneſker
meget frygtaagige; thi de Spanske pleje-
de der at krydse, men siden de baade havde
god Bind og dertil var og en mægtig
Storm, saa slap de derved.

Den 16 eller 17 Aug. kom vi til Sta-
den, Algier, hvor de havde hiemme, og
saa snart som de vare komne der nær ved,
saa at de kunde ankre, da bleve Folkene i
største Hast satte i Land med stor Jammer.

Det Iode Cap.

Om hvorleedes det gik til med de
fangne Folk, efter at de vare komne i
Land, saavit som jeg vidste.

Da nu Folket var kommen i Land, kom
der saa stor Mængde Folk sammen,
at de vare u-tallige, for at see disse fattige
Folk, med tyrannisk Forsæt at stille dem
fra hinanden, ja Børnene fra Forældre-
ne, og førte Huus fra Huus, fra en Gade

Drevene til en anden, og omsider op paa
 Torvet, hvor de bleve til fals budne, li-
 gesom andre Beester; først de Folk som
 bleve tagne paa Øster-Landet, Mandfol-
 kene for sig og Qvindfolkene for sig, og
 continuerede dette saaledes indtil den 28
 Aug., da var de fleste Østerlands Folk ble-
 vne solgte, da bleve De-Folkene førte frem
 til at selges. Dette Torv var opmuret
 runden om, og Sæder neden omkring at
 see til ligesom et Compass med glasserede
 Steene paa Gulvet, som dagligen blive va-
 skede og reenholdne, ligesom andre Huuse.
 Dette Torv er ikke langt fra Kongens
 Residence, og saavit jeg forstod af andre
 Christne, som længe have været der, da
 bliver Deelingen saaledes, at Ober-Capi-
 tainen maa have 2 Fanger, hvilke han vil,
 derefter tager Kongen hver ottende Mand
 og hver ottende Kone og hver ottende
 Barn af hvert Slags, og naar dette er
 skeet, saa deeles de øfrige i 2 Parter, hvor-
 af Skibs-Nederne tage den eene Part og
 Søe-Folkene den anden. Da nu disse ar-
 me Folk kom paa Torvet, da blev der sat
 30 i en hver Hob, og da ginge disse Ne-
 vere stedse for og bag dem og tællede dem
 stedse

stedse (thi de som kunde komme til dermed,
 sticte Folkene det beste, som de kunde);
 da vi nu saaledes stode paa Torvet, blev
 vi sat i en Krinz, hvor vi af Folk bleve be-
 seete baade i Hænderne og Ansigtet, saa
 tager Kongen først den ottende af Hoben,
 og da de kom til Drengene, tog Kongen
 først min fattige Søn II Aar gammel,
 som jeg aldrig kand forglemme, saa længe
 som jeg lever, baade formedelst Forstand
 og Lærdom, hvilket da jeg saae, bad jeg
 hannem for Guds Skyld at holde ved sin
 Troe, hvor paa han mig svarede med græ-
 dende Taare: de maa nu handle med Li-
 vet saaledes, som de ville, men Siælen skal
 jeg giemme til min GUD, der paa maa
 I forlade Eder, min kiere Fader!

De andre Folk bleve da drevne hen paa
 et andet Stæd, og bleve de to og af en
 Tyrk med høyt Skrig udraabede efter de-
 res Sprog, som jeg ikke forstod; Men
 jeg og min Kone og vore to smaa Børn,
 det eene et Aar gammelt, det andet en
 Maaned, vi bleve drevne derfra og op paa
 Kongens Slot, hvor vi i to Timer sad
 med Børnene paa Skidet, derefter ble-
 ve vi fæstede i hans Fange-Huus, hvor vi
 for

forblev den Nat, og siden veed jeg ikke, hvorledes det gik til med de øvrige Folk.

Det iite Cap.

Om hvordan jeg leed i nogen Tid.

Den Næste Dag derefter ved Middags tide kom der to Skippere, den ene Tysk, og den anden Dansk, som vare Fanger, og sagde, at de skulle hente os, og da gik vi med dem en lang Vej igiennem mange Gader og bar Børnene indtil vi bleve indførte i en Tyrkisk stor Herres Huus, hvor der strax fremkom en Bugge med Klæder i til Børnene, og blev da Buggen hængt ind i Seeler og Kemmer, saa og fremkom der Klæder, som min Kone skulle ligge paa, efter deres Maade, derefter blev os given Mad, men jeg maatte ikke spise med min Kone, og om jeg skal sige Sandheden, da gives der Mad nok baade Aften og Morgen, nemlig varmt Brød saadan, som det kommer af Ovnen, god Risen-Grød med Ollie udi, Eble og Bindruer saa meget, som man vil æde, og det som af Brodet levnes om Aftenen, bliver givet Hestene om Morgen, men
Grøden

Grøden bliver kasted ud, eller med Tugt at sige, i Secretet, men at drikke faaer man ikke andet end lunket Vand, som er taget i Moraker

Da vi nu den samme Dag havde spiiist, blev jeg ført ind i et andet Huus, hvor jeg maatte goae den heele Dag til Aften, indtil at de kom hjem, som skulle ligge i Huset, som vare den Herres Soldater, som min Kone var hos, og dette gik saaledes i 3 eller 4 Dage. Derefter blev jeg tagen derfra og ført en lang Bey hen i et andet Huus, hvor der alt vare to Mænd fra Best-Mandoe, neml. Jesper Christiansen og Jon Thorstensen, hvor vi alle tre forbleve 2 eller 3 Dage som i et Fange-Huus, og blev der taget vare paa os. Derefter blev jeg kaldet frem for de fornemste Tyrker, og af dem strengeligen befalet at søge om Penge hos min Allernaadigste Konge Christian til min Kones og Børns Udløsning, som vare hos Modderen, og sagde at det skulle være 1200 Daler, som de kalde Siik van Achten, og derpaa maatte jeg kysse deres Hænder, derefter blev jeg indladt i det samme Huus igien, og da maatte jeg gaae løs frem og tilbage

tilbage oppe paa Muuren, hvilket jeg og Jesper og gjorde, men til min Kone og Børn maatte jeg ikke komme uden meget fielden, i hvor gierne jeg vilde.

Det 12te Cap.

Om hvad jeg observerede, Staden i sig selv angaaende, da jeg var der.

Det første da vi kom i Land, da maatte vi Fanger legge Byrder paa Eselerne, som ere af liden Bægt, som to Lars gamle Kalve hos os, og ikke større, men de kand bære store Byrder og have Snuder nesten som Heste, og lange Øren, de have Kurve for Munden, og i Kurven ere Baand snoede op over Ørene, hvor i Brødet er, som de æde, naar de gaae, men jeg saae der ingen Arbeids-Bogne; Heste ere der ligesom her, med samme slags Kurve for Munden med Brød i, ligesom om Eselerne sagt er, heraf have de mange og bruges for Heste-Møller. Jeg saae og der 5 Cameler, som ere meget store Dyr og sterke, saa at jeg kunde neppe naae op paa dem, naar de ere sadlede, som jeg meener, at de stedse ere, og troer jeg, at de kunde bære imod 4 a 5 Heste,
de

de ere alle blakkede og ligesom Stude paa Bagbenene og Laarene, med Klover, og have meget lange krumme Halse, og Dren som Heste, og meget heftige Snuder, alle disse Dyr gaae meget langsom, og naar der drives paa dem, da slaaer man dem omkring Bagbeenene, men det agte de ikke meget. Saa og saae jeg der Dverge og Dverg:Znder, som der ere nok af i Staden. Ligeledes mange af adskillige Slags Fugle, som Baafugle og mange andre Slags i Buure. Hvad Staden angaaer, da endskiont den er mig ikke meget anaalegen, da vil jeg dog sige, at den er hvid som Kride af et Slags Kalk, som der brændes. Staden er meget lang, i den øverste Ende er den smal, og ikke meere bebygget op imod et Bierg end en Mil, men neden ved Søen troer jeg, at den er halvtredie Mile breed, u-befæstet uden imod Søen, hvor der ere sterke Muure. Der, hvor de sove, er formedelst Solens Heede saa varmt, at baade Mænd og Qvindfolk ligge saa got som nøgne. Landet voxer to gange om Aaret, og da voxer all Jordens Frufter, Korn, Bijn og Risengryn, og Græsset bliver der aldrig slaget, en heller

Dværget

Dvæget indladt i Huuse; thi der er ingen Vinter, og i Binduerne er intet andet end Jern-Gitterverk, Faarene bære der to gange om Aaret, og ere baade store og feede, og der bliver ingen Faar gildede, og paa en Dag saae Jesper og jeg, at der blev slagtet over 1000 Giedebukke, hvis Rumper hængte næsten need til Jorden.

Det 13de Cap.

Om hvorleedes Folkene vare klædte og hvordan deres Spise-Borde og Drikke-Kar ere i Staden Algier.

Sandfolkernes Klæder ere, saa som jeg tilforn har sagt. De Christne som komme der og tage deres Troe, bruge samme Klædedragt som Tyrkerne, og der holdes for, at de Christne som ere og have længe været der, skal være 9000 Mænd, men de Tyrkiske Dvindfolk have Serker saa fine, at jeg troer, at der ikke er finere Lærret i Berden, end de have, og de Serker ere ikke aabne, uden der som Halsen gaar igiennem, saa og have de Lærrets-Buxer saa siide, at de naae need til Skoene, og meget deilige Lærrets Huer med en Kappe under af fineste Lærret

Lærret med Kniplinger om, og naar de gaae ud, da svøbe de Rappen om Hovedet, saa at ingen fandt kiende dem, de have og mange Silke-Snore om Livet, men inde i Huusene gaae de i tarvelige Klæder og dog i deres Lærrets-Buxer.

Hvad deres Spise-Borde og Drikke-Kar angaaer, da ere de af Leer og Kaaber, Bordene af støbt Kaaber af Facon som Bekkenner, men Drikke-Karrene ere af Leer med en Leer-Tud paa, saa vel deres egne som Fangernes, og der drikkes ikke andet end lunket Vand af morakige Pladser, som meesten tages inde i Huusene. De ligge paa Gulvene meest uden Dynner, og have smukke Skind under og over sig, dog fandt jeg ikke meget rose dem, der som jeg kom, var hverken Bord eller Benke, en heller brugte de Knive til deres Mad, en heller saae jeg der andet end Træ-Skeder, og intet Jern paa Dørene andet end 3 Ringe paa hver Binge-Dør, som der ikke anden Slags bruges, og naar de faae Mad, da sidde de paa Gulvet med udraakte Been paa samme Tid, som hos os. Og i det at vi 3 vare i dette Huus, da bleve vi alle tre syge, og blev min Kone da tilladt som ha-

stignst at komme til mig. Paa samme Tid gif jeg med bare Fodder og havde ingen Skoe, da opvakte den gode GUD en Fransk Mand, der længe havde været der, som gav mig et par nye Skoe, en Pot Brændeviin og 3 Al. Badmel; Da jeg en Dag var syg, og den samme sagde mig at der vare mange af mine Landsmænd, som vare døde og de fleeste laae syge, og at i de Christnes Grave-Plads vare komne 31, thi de kunde ikke taale den skrekkelige Heede som der er. Saa og sagde den samme mig, at min Tieniste-Pige, som saae vel ud, var bleven solgt for 700 Rdlr. derefter kom der en rig Mand fra Jerusalem, som kiøbte hende atter og gav 1000 Rdlr. for hende, og førte hende med sig til Jerusalem, og lovede at skaffe hende en Christen Mand til ægte; thi de Christne maae ikke have Samqvem med de Tyrker, ey heller Tyrkerne med de Christne, under deres Livs Fortabelse.

Det 14de Cap.

Hvorledes jeg blev drevet derfra
nødig, og hvordan det gif paa den
ælendige Reyse.

Den

Den 20de Septembr. blev jeg kaldet af mit Fange-Huus, og da jeg kom hen til det Huus, hvor min Kone og smaa Børn vare, da bad jeg i største Ydmyghed dem, som hentede mig, at de vilde tillade mig at tage Afsked med min Kone og de Børn, som vare hos hende, hvilket mig neppeligen blev tilladt, saa at inden jeg havde talt 10 Ord med hende, blev jeg paa en tyrannisk Maade slidt fra hende med Hug og Slag, og da blev jeg ført hen paa den Gade, hvor de Tyranner boede, som gave mig mit Pas i sit u-forstaaelige Sprog for alle i disse Nordiske Lande, hvilket jeg lod Biskoppen i Kiøbenhavn see, som sagde mig, at dets Indhold var, at om nogle andre Tyrkiske Kapere fik det Skib, som jeg var paa, da maatte de ikke slaae mig ihjel; thi jeg var sendt bort i Kongens Errende, hvilket Pass da jeg havde faaet det, maatte jeg kysse deres Hænder, og den samme Dag blev jeg bragt ud paa et Italiænsk Skib, som jeg skulde gaae med, men hvorledes jeg da var til Mode, det er GUD alleene bekiendt; thi paa den Kense leed jeg saa stor Nød saavel for Mad som Drikke, at jeg blev nødt til at stivle

mig til at drikke af det Vand, som Løver,
 Bjørne, Ubekatte, Høns, Gæs og andre
 vilde Fugle havde drukket af, og gjort u-
 reent, hvorover jeg dog var glad. Da vi
 nu havde seget en Dag fra Algier, da
 saae vi Tyrkiske Capere, som jagede efter
 os i 2 Dage, men kunde dog ikke naae os,
 og skal de Italiæners og Tyrkers Venstabs
 ikke være anderledes end saa, at naar de
 have handlet i de Tyrkiske Stæder, og ere
 kommen en Mil fra den Stad, som de
 gaae ud fra, da slaaes de uden Staausel.

Da vi nu havde været paa Rejsen i
 8 Dage, blev Styremanden forvildet, som
 efter min Tanke intet duede, og da saae
 vi Land paa den venstre Side, og efter-
 som at det var stille Veyr, da kastede de
 Anker, satte Baaden ud, og roede til Lan-
 det, da vi kom imod Landet, maatte vi ikke
 komme ov paa Landet, uden i de store Stee-
 ne, som vare faldne ned af Fjeldene, som
 der vare, hvorfra blev strax skudt til os
 med løs Krud. Vi vilde ikkun tage os
 noget Vand, hvortil vi havde 4 Fade med
 Jern-Baand om, og saa vilde vi svørge,
 hvad det Land heede, og jeg foer med dem
 til Landet, fordi at jeg torde ikke blive efter
 paa

paa Skibet, siden min Stalbroder foer og med til Landet, de som foer til Landet, vare mange slags Folk, saasom Italiæner, 4 Jøder, de gawe mig undertiden noget Brød med sig, 4 Engelske, 3 Svanske, 5 Franske, hvilke jeg frygtede meest for; thi de saae altid suurt paa mig, 5 Tydske med min Stalbroder. Da vi nu vare komne op under de store Steene, ovkom der saa sterk Storm, at vi funde ikke komme til Skibet igien, men maatte blive paa Landet i 3 Dage, uden at faae hverken vaadt eller tørt, og vare i stor Frygt for Skibet; thi Stormen var lige imod os, men da det blev stille Beyr, foer vi ud paa Skibet igien, og de, som forbød os at komme op paa Landet, sagde os: at Landet heede Sardinien. Da vi kom ud paa Skibet, finge vi et got Maaltid Mad, men ikke meget at drikke. Nogle Dage derefter kom vi under den Ø, som kaldes Malta, hvor St. Paulus var paa nogen Tid. Nogle Dage derefter kom vi under Italien, dersom Capitainen havde hiemme, til den Stad, som kaldtes Lezor, hvor vi maatte ikke komme i Land i 6 Dage, og ingen maatte sette Fod paa Landet, førend

de vare besigtede af en, som dertil var sat, dog maatte de komme til Landet, de som vare gistede, deres Koner maatte see og tale med dem, men ikke komme dem nær, og da blev mig af en Italicæner givne Viin at drikke, Eble og Ost at æde, saa at jeg da begyndte at vente mig Hielp, om det havde længe varet.

Det 15de Cap.

Om hvad der skeede i denne Stad og om min Rejse i Tyndskland.

Den II Octobr. blev Folkene kaldede paa Land allesammen til et Huus langt fra Staden, som der var bygget til at besigtige Folk, om de vare frie for Pest eller andre smitsomme Syger, og da vi kom derhen, kom denne Messer fra Staden, da han kom, befalede han Folkene at flæde sig af, og da det var giort, besaae han dem under Hænderne og neden om smaa Tarmene, saavel Qvind. som Mand-Folk, og da det var klart, maatte Folkene komme ind i Staden, da gik jeg med de andre fuld af stor Sorg og Bæmodighed, siden jeg vidste mig ingen Hielp uden hos Gud alene,

leene, og da jeg kom ind i Staden, blev det mig strax til Biergning, at de Engellske, som kom med mig fra Tyrkiet, satte mig strax til Bords med sig, og betalede for mig baade Mad og Biin og skaffede mig Herberge hos en Norsk Mand, som der boede i Staden, den samme Mand gav mig Mad Dagen derefter, som var den 13 Oct. Den næste Dag derefter, som var den 14 Octobr. fik jeg hverken Mad eller Drikke, men frit Herberge havde jeg, og da gik det mig saa tungt med at bierge Livet, at jeg maatte bede Riobmændene, som vare Tydske og Engellske, om nogen Hielp i Guds Navn, de gabe mig ungefehr 5 Rdl. i smaa stykker Guld og Sølv, og siden jeg ikke kiendte Mynten, saa maatte jeg skrive Verdien op, hvortil den Norske Mand gav mig Pappir, han gjorde mig ellers meget til gode, og lod mig have Herberg frit, saa at disse Penge hialp mig og min Stalbroder den Hamborger, ved Navn Jacob Snare, (som ingen Penge havde, ey heller kunde faae Tieneste,) meget til vores Rejse, siden jeg hverken vidste Zeyen eller kiendte Mynten, saa hialp jeg hannem dermed tillige med mig selv, og den Mand havde

Tyrkerne taget en Uge for Kaarssmisse, og
 han havde baade Kone og Børn i Ham-
 borg; derefter reyste vi i 4 Dage til den
 store Stad Benedig, som staaer meere paa
 Søen end paa Landet, hvorom, saavit
 vi kom, vare 3 Muure, og er den sagt at
 være 13 Miile omkring, og den Sø som
 der gaaer ind, kaldes Golfodi Benedig, og
 saa foer vi langs med det Bierg, som kal-
 des Balda, i hvilket der siges at Thor-
 biørg den Tydske har været, og da kom vi
 ind i Høy-Tydskland ikke længere end en
 Fierdings Bey og blev der om Natten hos
 en Enke, som spurgte hvorfra vi vare og
 hvor vi aatede os hen, og da hun fik det at
 vide, bad hun os for Guds Skyld at fare
 bort; thi alle reysendes Folk bleve der ihjel-
 slagne af Keyserens Folk, hvilket, da vi
 hørte, blev min Stalbroder forskrekket,
 men jeg ikke saa meget; thi jeg var næsten
 dermed tilfreds, ikke desmindre saa reyste
 vi strax tilbage saa fort, som vi kunde til
 Staden Legor, og vare paa den Reyse i 2
 Dage og 2 Nætter, og der maatte jeg skil-
 les ved min gode Stalbroder; thi naar
 vi bad om Hielp, da svarede de at Luthe-
 rus

rus skulde hielppe os, hvorover han maatte give sig til at være Matros; thi han havde ingen Penge.

Det 16de Cap.

Om Stadens Kirke-Ceremonier,
Munkernes Klæde-Dragt og Embeds Forretninger.

Om Staden er det at sige, at den er ikkun liden, saa at man i 2 Timer fand gaae omkring den, og jeg meener, at den er u-overvindelig, siden der ere dobbelt Muure omkring, og saa dyb en Grav uden for den yderste Muur, at store Skibe kunde segle rundt omkring Staden, og ere Huusene der 3 Stagier høye og meget tæt bygte, og næsten overalt ere Huusene uden paa, meget mesterligen malede, sort paa hvide Muure, udi Staden ere 13 Kirker, hvoraf tvende ere meget store og ere bygte af grønne Marmor-Steen, og inden i Hvelvingerne og Beggene prydede med Guld og Sølv fra det øverste til det nederste. Prædike-Stolen og Alteret og den Stoel, som den fornemste Munk sidder i, naar han skrifter. Jeg saae hvorledes deres Skrit-

E 5

temaal

temaal holdes, neml. at den, som bliver skriftet, haver en anden Stoel at sidde udi, og imellem dem er 2 Alen bredt Messing paa hver Side af Beggen med Huller igiennem, hvor igiennem de tale med hinanden, og om den, som der bliver skriftet, giver Munken en vis Summa Penge, da forlader han ham de Synder, som han endnu agter at bedrive. Saa staaer der og ved hver Kirke-Dør 2 Stolper af Marmor, hvorpaa staaer 2 Skaale med Vie-Band, og hver som gaaer ind i Kirken, skal dyppe sine 2 Fingre i disse Skaale, og med det Band, som hænger ved Fingrene giøre de sig Raars i Panden, og til at give agt paa dette, ere 2de gamle Munke tilfattede. Saa og saae jeg der en Gang, hvorledes de Syge besøges, hvilket jeg vil fortælle ikkun til at lee ad, dette Ubespill, hvilket jeg saae igiennem den Norske Mands Huus, som heed Oluf Simonsen, som mig og sagde, hvad dette betydede, neml., at der gik meere end 200 Mand-Folk og Qvind-Folk alle med Pns udi Haanden, og midt imellem dem gik en Munk, over hvilken blev baaren paa 3 Stange et blaait Silkes Overheng, og da denne store Flok kom til det Huus, som den

den Syge var udi, da gives Munken Plads til at gaae ind, og da tager alle disse Folk, som ere med hannem, Lysene og kaster efter hannem, derefter gaaer enhver hjem igien, og Munken haver en Tasse om Halsen og en liden Bield, som stedse ringer, og der holde Klokkerne aldrig op at ringe. Munkenes Klæde-Dragt er 3de Slags efter deres Orden, neml. graae Munke, sorte Munke og hvide Munke; Graae Munkene have graae Kiorteler, som naae need til deres Hæler, og hvide Opflag med sorte Binger for paa, og have ikke andet paa sig uden Skiorten og ingen Buxer, men paa Halsen have de en kort Kappe og oven paa den, en rund Hatt, som Hovedet gaaer ind igiennem, nogle have og Træe-Skoe paa Fødderne og Kiolen kneppet med Træe-Knapper og et stykke Toug omkring, hvori ere mange Peters Riis, og naaer Enden af dette Toug lige med Kiortelen, saa have de og gjort deres Bog fast ved Touget paa den venstre Side og deres Hals-Baand paa den høyre Side, og lige foran paa dem have de en lang smal Tobaks-Pibe, og saaledes gaae de alle, de sorte og hvide med, og de lade rage deres Skiæg hver

14de Dag, og lade deres Haar klippe undtagen uden omkring hvor der bliver saa som en Ring, og disse Drengene vilde kaldes hellige.

Det 17de Cap.

Hvorledes Mand- og Qvind-Folkene ere klædde der i Staden, og om det underlige, som jeg der saae.

Jeg lovede at mælde, om hvorledes Folkene vare klædde, hvilket er saaledes, at de ere saavel klædd, som jeg troer nogen Sted i Verden, med Silke, Fløiel og denlygt Tøy, de ere dagligen ikke uden i Skiorter og Trøyer, som ere aabne mit paa og snørede, ligeledes paa Armene, og Buxerne ere ligeledes, og nogle ere saa overdaadige, at deres Hofe-Baand koste 60 Dalers Værdie og deres Skoe-Remme 10 Daler og saaledes andre Ting efter Proportion, og saaledes prale end og de gemmeste Folk; men deres Mad er meget dyrt, neml. 4 Rdlr. om Ugen for en Person, Et Pund Fisk koster 16 Skilling: Men hvad deres Hellig Dags Klæder angaaer, derom fand jeg ikke noget sige. Men angaaende

gaaende det, som mig særdeles kom for
 Duen, vil jeg her melde om noget af det,
 som mig underligt forekom, nemlig at hver
 Morgen imidlertid at jeg var der, saae jeg
 ungefehr 100 Mænd eller flere gaaendes
 2 og 2 sammen i Lænker om i alle Gader,
 som vare gandske nøgne, undtagen nogle
 Palter som de havde om Livet til at skule
 deres Blussel med, med hvilke 2 altid
 fulgte som Fogeder eller Bogtere, med disse
 gif og en Hiort som Hornene vare saugede
 af, og 2 store Bukke, en Markat, og en
 Rev, begge disse sidste i røde Klæder, og
 de ginge paa Bag-Fødderne, paa hvilke de
 havde Skoe, og Hatte paa Hovederne
 og Kaarder ved Siden og bag ved hængte
 deres Numper ud af Buxene, men hvad
 dette skulde betyde, veed jeg ikke. Saa
 og saae jeg 2 andre Dyr, som de Tydske
 kalde Byffel, de see ud ligesom de aller-
 største Oxer, og ere meget feede, hvoraf
 nogle havde Horn, som gamle Bukke, men
 den Norske Mand sagde mig, at der var
 intet fedt paa dem, hverken uden eller in-
 den, men de ere sterke til at trekke for
 Bogne med sterk Læss, saasom Jern, Salt
 og Bly. Undermeere saae jeg det Mester-
 Stykke

Stykke, som jeg aldrig saa før, neml. 4. Menneske-Billeder af Raaber, som sad paa en firkantet Stolpe af Marmor, en paa hver Side, som vare saa konstige giorte, som de vare levende Mennesker, som vare støbte efter en Tyrkes og hans 3 Søners Billeder, som havde giort de Christne stor Skade og vare de saa store som Ræmper.

Disse havde den Hertug, som var over den Stad, fanget og ladet deres Billeder støbe til en ævindelig Ihukommelse, og staaer den samme Hertugs Billede over deres, med et stort Sværd i Haanden, alt af Raaber eller Messing, og paa Muurene der omkring ere heftede bare Tyrke-Hoveder med store Huller igiennem Muuren.

Det 18de Cap.

Om min Reyse til Genua og derfra til Marseilles.

Sra Staden Legor i Italien kom jeg med et lidet Skib, som kaldes en Bark, til den store og mægtige Stad Genuam, ved de Franske Brendser, og paa den Reyse var jeg i 4 Dage, hvilken Stad er meget stor og med sterke Muure og ved
Søen

Søen, hvor jeg kom, med store Casteller
 paa begge Sider og med saa store Stykker,
 at man fandt krybe ind i dem, og blev mig
 sagt, at denne Stad var 18 Miile omkring,
 og der ved Søen, som jeg kom, var der
 Huuse 12 Etager høye, og 3 Muure om-
 kring, og støder denne Stad imod de Bierge,
 som kaldes Alpes, og der laante en Dansk
 Kone mig Huus i 2 Nætter, og gjorde mig
 til gode, og som man der skal have Sund-
 heds Pas, fra hvad Stæd man kommer,
 saa maatte jeg og tage mig saadant Pas
 og derfor gav jeg 4 Styver. Paa denne
 Rejse saae jeg Lys brænde i Staden Rom.
 Til Genua kom jeg den 28 Octobr. hvor
 jeg ikke saae noget serdeles, som jeg ikke havde
 seet tilforn, uden 4 Mens Dyr og 2 tam-
 me Biørne, som gik paa bag Fodderne,
 der saae jeg og Glas-Binduer, som vare
 5 eller 6 Faune høye, og der saae jeg og
 først Bind-Møller, hvor over jeg mig
 forundrede.

Fra denne Stad foer jeg alle Helgens-
 Morgen og til Marseilles i Frankerig, hvor-
 til den Danske Kone mig hialp, og den
 6 Novembr. kom jeg i den Bye som kaldes
 Blikma i Frankerig. Paa denne Rejse
 maatte

maatte vi hver Aften fare i Land; thi de frygtede for Røvere. Den 7 Novembr. kom jeg til Marseilles, og leverede Commandanten mit Reise-Pas; Om Aftenen den samme Dag fik jeg Herberge sild, efter at jeg havde over paa 20 Stæder med grædende Taare begiært, da kom omsider en Kone til mig, som talede til mig paa Islandsk og sagde, om du er en Islander, saa kom med mig, jeg skal laane dig Huus i Nat; thi jeg er og Islandsk og har været en fangen Kone, og da jeg kom i hendes Huus, da vare der baade Tydske og Engelske, som forstod mig, en af de Engelske kiendte mig og sagde hende, at jeg var en Islandsk Præst, da vilde hun jage mig udaf Huuset, og i det samme opvakte Gud en Tydsk Riobmand, som strax stod op fra Bordet, som han sad, (thi det var et Vin-Huus) traadde frem og lovede at betale for mig, hvad jeg der fortærede og Herberg med, saa længe som jeg der blev.

Det 19de Cap.

Om hvad mig skeede i Marseilles.

Denne samme Aften fik jeg baade Mad og Drikke nok, saa og en god Seng at sove i, hvilen jeg havde ikke faaet før siden den Tid at jeg blev

blev fangen, en heller værret af mine lappede Klæder, hverken Dag eller Nat, til den Tid, som var 16 Uger og en Dag; Men jeg maatte ligge paa Skibet paa Kabeltougge hos de to, som foer med mig fra Legor og til Genua, og der ikke gjort det mindste til Gode, da jeg kom i dette Huus, havde jeg 4 Brodkager tilbage i en Striepoese af de 18, som jeg kiopte i Italien, og af mine Penge havde jeg 4 Rdlr. tilbage, som jeg dog hemmelig havde glemmt. Om Morgenen tilig derefter kom den forbemeldte Kioibmand der hen igien, bekræftede sine Ord om det, som han mig havde lovet, og tilstod for alle aabenbarligen, at han viste ikke hvorledes det kom, at han elskede mig, som sin Fader, og da blev jeg der i Huuset paa hans Bekostning den 8 og 9de og til tilig om Morgenen, den 10 Novembr. som var en Løverdag, kom der 5 Høllandiske Skippere ind i dette Viin-Huus, som satte sig ved Bordet, at drikke et Glas Viin, og i det samme sad jeg og fik Mad ved et andet lidet Bord, da spurgte den fornemste Skipper mig ad, hvo jeg var og hvor jeg agtede mig hen: Da jeg hannem det sagde, stod han op fra Bordet, og kom til mig og tog mig meget venlig i Favn, lovede at gibe mig Mad og Drikke paa sit Skib, saa længe som jeg var der og han laae i Haanen, og at føre mig med sig fri til Holland, og derfra at forskaffe mig til Danmark; Denne fromme Mand heed Caritas Hardspenner, og da han gik ud af Huuset, bad han mig at følge med sig, da gik jeg med hannem ud paa Skibet og blev hos hannem i 6 Uger og 2 Dage og gik

med hannem ind i Staden hver Dag, da havde jeg Lyst til at reise til Paris, som er Kongens Hoved-Stad i Frankerige, siden jeg var ifkun 12 Miil derfra i Nord, men adskillige Ting, som mig i denne min Elendighed laae paa Hiertet, forhindrede mig derfra, nemlig først Fattigdom, saasom det koster meget der at reise. 2det, Lege-mets Svaghed, 3die, at jeg havde ingen Klæder, og skammede mig saa ved at lade Folk see min Elendighed, 4de, formedelst det skrekkelige Mord, som der paa Beyene passerede, hvorfor dette mit Forsætt gif tilbage.

Det 20de Cap.

Om den Maade, som jeg saae fattige Folk at fiske med der, og om en Anker-Smede.

I denne Stad saae jeg en rar Anker-Smede, hvis lige jeg tilforn ikke havde seet, hvorfore jeg gav noget at komme ind at besee den, og er den saa giort, at Binden driver Berket og de store Hamre komme selv need at smede Zernet, saadan som de det ville have, og oven over staar Møllen hvor ved dette Berk drives, hvor paa jeg havde ingen Forstand, saa og kom jeg ind i et Huus, hvor der bliver Metall-Stykker stobte, som og var artig at see, men jeg havde ingen Forstand derpaa. Hvad deres Fiske-Fangst angaaer, da rve de daglig ud med et meget langt Nett og faaer ifkun nogle faae smaae Fiske ikke større end Schild, og nogle fange Reiger, hvoraf de neppe saae en Fierding, som ikke fandt forslaae meget for dem, som ikke af andet skal forsørge Koner og Børn, og der ere Madvahre Dyre, men Fransk Brændevin er der nok og saa sterkt,

at det ikke kand drickes uden med halv Vand ubi ;
 Elles saae jeg mange Maader at fange Fisk paa, men
 jeg kand ikke begribe, hvorledes de dermed kunde
 fortjene Føden ; Thi de have et sterkt Arbeyde og
 ikkun liden Profit efter mine Tanker.

Det 21de Cap.

Om Staden i sig selv, og deres Klæde-
 Dragt, og om min Reise til Holland.

Om Staden Marseilles er det at sige, at den
 er bygt omkring en rund Fiord, som er gands-
 ske small i Indløbet og efter min Tanke ikkun 9
 Faune, og i det Indløb ere i Soen muurede 4
 Villere af Muur, hvor imellem ere Jern-Lenker
 med store Kroge udi, saa at hverken Skibe eller
 Baade kand komme ud, og paa den anden Side
 af dette Indløb er et sterkt Castell, fra hvilket 3 store
 Bomme ere fæstede i Krogene paa disse Jern-
 Lenker, hvor inden for alle Skibene ligge, som
 jeg meener at ikke ere mindre end Tusende ; thi
 det er en stor Handels-Stad, og ere Huusene
 5 og 6 Etager høye, og Bolde omkring med mange
 store Stykker besat, hvis lige jeg paa denne min
 elendige Reise ikke saae og der kand ingen komme
 hverken ud eller ind, uden Castellets Permission.

Angaaende deres Klæde-Dragt, da er den næstest
 ligesom i Italien, dog er den meere tarvelig og
 ikke saa overdaadig, og have Folkene der meest
 sort Haar, og i den Stad saae jeg paa St. An-
 dreæ Dag 1496 Qvindfolk i en Skare, som ginge
 til Kirken efter deres Blis til St. Andreæ Kloster,
 som, om det var et Munke-Kloster eller Nunne-

Closter, det veed jeg ikke, men denne Skare var meget prydelig at see, alle med hvide Lærrets- Forklæder, og i deres Gang havde de denne Orden, at der ginge først 2 tilsammen, derefter 3, siden 4 saa 5. 6. 7. 8. 9. saa 10. og saaledes i hver Råd.

Hvad nu min Reise derfra angaaer, da ginge vi ud fra Staden Dagen for Juul, efter min Reising, og vare der uden for i 2 Dage, og biede efter vor Skipper, og efter hannem biede 9 Hol- landske Skibe; Thi som han havde det største Skib og det var best monderet med Stykker, saa var han i den Tid deres Admiral, den 3die Dag derefter om Morgenen ginge alle Skibene til Seigls i en Flode, hvor af ikkun 3 vare Defensivns Skibe, vi havde 26 Stykker, det andet 24 og det 3die 12 Stykker, og da havde vi en god Vind i 8 Dage og den 1ode Juule-Dag den aller- beste, da seiglede vi igiennem Strædet, som de- saa kalde, hvor vi havde den farligste Cours for- medelst Capere, og saae intet Land førend vi kom til Engeland, en Nat vare vi saa nær komme paa et Skier, men Gud reddede os, 2 Dage derefter mistede jeg min Tøye, som jeg havde hengt op at tørre i Tougene, da havde jeg intet paa Kroppen uden en gammel Skiorte og et Liv- Stykke som jeg blev fangen med, og derefter mis- stede jeg og min Hat af Vinden, da gav min fromme Caritas mig en liden gammel Hat igien, og en af Skibs-Folkene gav mig en Tøye som jeg ikkun halv betalte, og hvor som vi kom, da var det paa de Tiider farligt at reise for Røvere, baade til Lands og Vands; paa denne Reise mødte os og

2 gange 2 Capere, men de torde ikke komme til os. Den 8 Febr. vare vi saa nær ved Holland, at vi saae Spirene i Stæder, og da var ikke dybere end 4 Favnne Vand, og derfor kand Holland ikke vel tages for medelst mange Grunde, som ere der uden for, hvor der ere strandede over 100 Skibe, og der maa man losse Skibene 3 Miile uden for og gives 14 Rdlr. for 30 Læster at losse, og vi vare i 9 Dage om at losse af vort Skib, førend det kunde gaae ind; Derefter kom vi derhen, som Skipperen havde hjemme og heede den Stad Enkhuisen.

Det 22de Cap.

Om hvorledes det gik mig i Holland og om Staden i sig selv.

Da jeg kom ind i Staden, blev jeg paa det største Skib, som jeg kom med, hver Nat, da kom min gode Caritas ud paa Skibet, og gav mig Lov til at spise paa Skibet saalænge, som jeg var der, saa og vilde han see til at skaffe mig til Danmark, da forsøgede han sin Godhed imod mig, foruden alt det Gode, han tilforn havde gjort mig, at han gav mig 2 gode Skiorter, item Hoser og Skoe, da han dog i Frankerige gav mig en Kiol som kostede 5 Rdlr., til at skiule mig i, saavel om Natten som om Dagen, paa hvilken var en Hat som en Munke Hætte. Da jeg nu havde været paa dette store Skib i 4 Dage, da kom jeg til at fattes Mad, saa som Skibs Drengen havde staalet Maden og solgt for Penge, hvorover jeg maatte qvittere Skibet og gaae i Land, for at søge Skipperen op, da jeg omsider træffede ind hos en Dansk Trompeter, som herbergerede mig i nogle Nætter og viiste mig til

til min gode Patron Caritas. Der ere store Grave langs igiennem Landet, som de fare igiennem, ellers saae jeg, at de i disse Grave ginge med Stoffer, saa lange, at de naaede op under Armene og havde en lang Stang, hvorpaa ved Enden var gjort saasom en Kam, med 5 eller 6 brede Tænder af Jern, hvormed de tage Sanden op af Grabene og legge den siden i Jern Kister, og legge det saa hen til et andet Aar derefter, da det er bleven saa haardt, som Steen, hvilket de bruge til Fundament under deres Huuse. Huusene ere meget propre bygte med Mars Fall paa hvert Huus, naar det er bygt.

Da reyste jeg og til Staden Horn, saasom jeg havde laant en Matros 9 Styver. Saavit som jeg kunde fornemme, da jeg reyste i Landet, da er det gjort af Mennesken selv saaledes, uden om Fring Landet er slagen Bolverk, som bliver saa haardt som Steen, og deri er fyldt med store Steen, som kiobes fra andre Lande, derefter bliver der pakket Leer imellem, og er Landet allestæds laugere end Soen uden for. Der ere og satte store Møller omkring Landet, som male Vandet ud og gaae baade Nat og Dag, naar Vinden blæser og ere deraf saa mange, at der er neppe 100 Faune imellem dem, og siges der, at om der kom ingen Vind i en Maaned, da sank Landet need; alle Skibene ligge ind i Staden undtagen, naar de losse og lade; thi da de først have fundet Grundene, saa have de gravet store Grave og kastet Leeret op paa begge Sider, og et Aar derefter, da er Leeret bleven saa haardt som Steen, og paa saadanne Leer-Hoye have

have de bygt deres Stæder, og over disse Grave i Stæderne ere skrekkelige store Broer, meget nætte giorte, som en Mand kand baade lukke op og slaae need, hvorpaa man kand fiøre med Vogne, og for Skibene ere de opladte, og til at holde disse Grave reene, ere satte 20 Mænd, som det giøre paa forbemeldte Maade.

Det 23de Cap.

Om min Reyse derfra til Blie-Land og derfra til Helsingøer og siden til Kiøbenhavn, og hvorledes jeg der blev imodtagen.

Den 16 Martii kom jeg paa et Skib med en anden Hollandsk Skipper ved Navn Ulfracke, ved Hielp af min gode Caritas, og hvad det Hollandske Folk angaaer, da ere de af Fromhed og Gæmildhed endnu de beste, som jeg paa denne min Jammer-Reyse haver fornummet, særdeles de Søfarende; Saa ere og Qvindfolkene meget nætte og reensfærdige og derhos meget deylige; hvad deres Religion angaaer, da er den u-lige. Paa denne Hollandske Skipperes sidste Skib var jeg i 13 Dage, og med hannem var jeg i Blie-Land i 4 Dage, det Land er gandske overblæst af rød Sand, og vover der intet Græs, der var jeg i en Bye som kaldes Kolby.

Fra Blie-Land seiglede vi den 22 Septembr. 25 Skibe tilsammen, hvoraf de fleeste vilde til Danmark til at kiøbe Dyrer, og paa den samme Reise saae jeg Sverrig, og kom vi da omsider Cronborg forbi og til Helsingøer i Danmark, og da syntes mig, at jeg var næsten kommen hjem; thi saa snart som jeg kom ind i Staden, da fandt jeg den gode Mand Peter Jacobsen, som havde været Foget i Vest-Mand. De i 7 Aar, han tog mig ind i sit Huus og spisede mig, og efter Maaltidet fulgte han en død Mand's Lig til Jorden, som havde været Kiøbmand, da gik jeg med hannem og hørte Lig-Prædikenen, derefter blev jeg baden til Siæst tillige med hannem af den samme Præst, som gjorde Lig-Prædiken, og han spurgte mig om mange Ting, og da jeg gik fra hannem, gav han mig 1 Rdlr., en god Hat og en liden nye Postilla, end dog at han havde mange Børn.

Den 28 Martii kom jeg til Kiøbenhavn, og saa snart som jeg kom, blev jeg antagen som en Engel, og den som gjorde mig der meest til gode, var Jens Hessenberg, han førte mig strax op paa Compagniet og sagde de gode Herrer Landets. Reedeere, hvem jeg var, hvilke toge mig strax til sig og gave mig fri Kost, item en Klædning til Paaste, som de lode gjøre til mig, og den første Dag, som jeg der var kommen, blev mig af en Skibsmand, som mig kiendte, givet 2 Sl. Daler i smaa Penge, saa og lagde en af mine Lands-Mænd, ved Navn Vigfus Gislefen noæt til, saa at jeg den samme Dag fik 3 Sl. Daler. Den 5 Aprilis blev jeg fattige Stakkel til-lige med Hr. Thorlaek Skulesen buden til Giest hos Doctor Hans Nesen, og af hannem blev jeg tilspurgt om mange Ting i de Lande, som jeg havde været, og ikke mindst om Island, og han gav mig en Rdlr.

Den 8 Aprilis saae jeg vor Naadigste Konge Christian den 4de, hans Høybaarne Dronning og Prinsken. I denne Maanet blev jeg buden til Giest af adskillige brave Mænd, og af dem gjort meget til gode, og imidlertid givet 18 Rdlr. hvoraf en Færøest Kiobmand gav mig en, item en Islænder ved Navn Biarne Drmssen, som tilforne havde været i Vest-Manøe, han gav mig 2 Sl. Daler, saa og den gode Madame, som længe havde handlet paa Vest-Manøe, gav mig 2 Rdlr., item en Kiobmand for Norden paa Island, gav mig 6 Rdlr. af de Penge, som Hr. Thorsten Illugesen og Hr. Biarne Samlesen for Norden havde givet til studerende Folk, som seglede til Danmark. En Præst gav mig 1 Rdlr. og en Skolemester 1 Rdlr., en Mand som var opfød i Vest-Manøe 1 Rdlr. og blev jeg i Kiøbenhavn i halvbottende Uge, og dersom jeg havde mit Herberg gave de mig Kosten imidlertid.

Den 4de Maji gif jeg til Segls fra Kiøbenhavn til Vest-Manøe, og formedelst den gode Jens Hessenbergs Intercession havde jeg fri Kost og Fart paa Skibet. Og ender jeg saa denne bedrovelige Historie, som kand være til en sammelig Lids-Fordriv.

